

Sygn. akt **XXIII Ga 904/13**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2013 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Renata Puchalska (spr.)
Sędziowie:	SO Anna Miśkiewicz SO Monika Skalska
Protokolant:	Aneta Kowalczyk

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Spółdzielni (...)w W.**

przeciwko **P. S.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego (...) w Warszawie

z dnia 12 października 2012 r., sygn. akt VIII GC 91/12

orzeka:

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie od dnia 12 października 2012 r. i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu(...) w Warszawie pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akta XXIII Ga 904/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 grudnia 2011 r. (data prezentaty (...)Sądu Rejonowego (...)w Warszawie) Spółdzielnia (...)w W.wniosła o zasądzenie od pozwanego P. S.kwoty 44.217,75 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 21 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania w wysokości 2.970 zł. Jako podstawę dochodzonego roszczenia powódka wskazała art. 299 k.s.h.

Wyrokiem z dnia 12 października 2012 r., Sąd Rejonowy (...)oddalił powództwo w całości, rozstrzygając w przedmiocie kosztów procesu zgodnie z dyspozycją normy z art. 98 § 1 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wniosła powódka, zaskarżając go w całości i zarzucając mu m. in. naruszenie art. 149 § 2 k.p.c. oraz art. 224 § 1 k.p.c. poprzez przeprowadzenie rozprawy na termie publikacyjnym wyroku tj. w dniu 12 października 2012 r., pod nieobecność pozwanego oraz dopuszczenie dowodów w trakcie tak przeprowadzonej rozprawy, ponowne jej zamknięcie tego samego dnia bez udzielenia głosu stronom sporu, i ogłoszenie wyroku.

W załączniku do protokołu rozprawy apelacyjnej z dnia 20 września 2013 r. powódka, podsumowując swoje stanowisko w sprawie, poddała pod rozagę Sądu orzekającego zarzut nieważności postępowania tj. naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 149 § 2 w zw. z art. 224 § 1 k.p.c. Wskazała, że Sąd I instancji, otwierając na nowo rozprawę na terminie przeznaczonym na publikację wyroku i dopuszczając dowód pod nieobecność jednej ze stron, pozbawił ją tym samym fundamentalnego prawa zagwarantowanego w postępowaniu cywilnym, tj. prawa do obrony.

Rozpoznając apelację, Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Począwszy od dnia 12 października 2012 r. postępowanie przed Sądem I instancji dotknięte było nieważnością, którą Sąd Okręgowy, zgodnie z dyspozycją normy zawartej w art. 378 § 1 k.p.c., przy rozpoznaniu apelacji, zobowiązany jest wziąć pod uwagę z urzędu, w granicach zaskarżenia, niezależnie od zarzutów podniesionych w tym zakresie przez skarżącego.

Wskazać należy, że nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5) rodzi możliwość zaskarżenia wyroku sądu pierwszej instancji i wskazania w apelacji stosownego zarzutu. Sąd drugiej instancji po uznaniu trafności tego zarzutu, bez względu na zasadność innych ewentualnie zarzutów apelacyjnych, musi uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania (tak T. Wiśniewski [w:] H. Dolecki (red.), T. Wiśniewski Tadeusz (red.), J. Iwulski, G. Jędrejek, I. Koper, G. Misiurek, P. Pogonowski, D. Zawistowski Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Artykuły 367-505(37), wyd. 2, WoltersKluwer 2013).

Z uwagi na ogólne sformułowanie przez ustawodawcę zawartej w art. 379 pkt 5 k.p.c. przesłanki nieważności, określenie „pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw” było przedmiotem wykładni sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego. I tak, w judykaturze przyjmuje się, że pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw polega na tym, że z powodu wadliwych czynności procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła ona brać i nie brała udziału nie tylko w toku całego postępowania, ale także w jego istotnej części, przy czym chodzi o całkowite faktyczne pozbawienie możliwości obrony (postanowienie SN z dnia 28 listopada 2002 r., II CKN 399/01, Lex nr 19607). Zgodnie z dominującym w judykaturze zapatrywaniem, tak rozumiane pozbawienie strony możliwości obrony swych praw nie następuje, jeżeli skutki tego uchybienia mogły być usunięte przed wydaniem wyroku w danej instancji (zob. m.in. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego: z dnia 10 czerwca 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975, z. 3, poz. 66, z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000, nr 12, poz. 220, z dnia 10 stycznia 2001 r., I CKN 999/98, Lex nr 52705, z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/00, Lex nr 55519). Ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, powinna być dokonywana przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy. Przyjmuje się przy tym, że o nieważności postępowania z omawianej przyczyny nie można jednak mówić w sytuacji, w której strona na skutek własnego działania z przysługujących jej uprawnień procesowych nie skorzystała.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej w niniejszym postępowaniu sprawy wskazać należy, że postępowanie przed Sądem I instancji od dnia 12 października 2012 r. dotknięte jest nieważnością z uwagi na pozbawienie strony pozwanej możliwości obrony swych praw. Sąd I instancji, przed wydaniem i ogłoszeniem zaskarżonego wyroku, na posiedzeniu w dniu 12 października 2012 r. przeznaczonym na publikację orzeczenia, przy obecności wyłącznie pełnomocnika strony powodowej, otworzył zamkniętą wcześniej (tj. w dniu 3 października 2013 r.) rozprawę na nowo i dopuścił dowód z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy I Co 2216/11 oraz w aktach załączonych do tej sprawy - na okoliczności w niej wskazane. Po dopuszczeniu ww. dowodów przewodnicząca zamknęła rozprawę i ogłosiła wyrok, podając ustnie zasadnicze motywy rozstrzygnięcia (protokół z publikacji

orzeczenia, k. 194). Z komparycji zaskarżonego wyroku wynika, że orzeczenie zostało wydane po rozpoznaniu sprawy na rozprawie w dniu 12 października 2012 r.

Trafnie podniósł skarżący, iż termin publikacyjny nie jest terminem rozprawy. W przypadku zatem, gdy na terminie publikacyjnym zamkniętą wcześniej rozprawę otwarto na nowo, konieczne jest jej ponowne przeprowadzenie. Przeprowadzenie rozprawy po jej otwarciu na nowo jest możliwe na terminie, o którym strony powinny zostać prawidłowo powiadomione. W tym zaś przypadku, nawet wtedy, gdy udział stron w rozprawie nie jest obowiązkowy, rozprawa powinna być wyznaczona z uwzględnieniem wymogów z art. 149 § 2 k.p.c. Niezachowanie tych wymogów w sytuacji, w której bezpośrednio po zamknięciu tak wyznaczonej rozprawy zapadł wyrok, stanowi naruszenie art. 149 § 2 k.p.c. ze skutkiem w postaci nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r., sygn. akt II CSK 404/09, LEX nr 590206).

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy na posiedzeniu przeznaczonym na publikację wyroku, zamkniętą rozprawę otworzył na nowo i – jak wynika z protokołu posiedzenia – bez odraczania terminu rozprawy przeprowadził ją w tym dniu pod nieobecność strony pozwanej. Tym samym Sąd I instancji naruszył art. 149 § 2 k.p.c., co miało wpływ na możliwość działania stron.

Abstrahując od powyższego, podnieść należy, że Sąd I instancji dopuścił się również innego uchybienia natury proceduralnej – po otwarciu rozprawy na nowo i dopuszczeniu dowodu z dokumentów – nie udzielił głosu pełnomocnikowi strony powodowej, obecnemu na terminie posiedzenia, pozbawiając tym samym nie tylko pozwanego, ale także powoda, możliwości wypowiedzenia się co do przeprowadzonego przez sąd dowodu. Takie postępowanie Sądu I instancji również musi być ocenione jako pozbawienie możliwości obrony praw przez strony, prowadzące do nieważności postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2010 r., sygn. akt I UK 336/09, LEX nr 602208).

Podkreślenia wymaga, że w orzecznictwie przyznaje się obu stronom możliwość powołania się na przyczynę nieważności, a nie tylko stronie, której dotyczyło uchybienie (wyroki SN: z dnia 13 lutego 2004 r., IV CK 269/02, Lex nr 151640, z dnia 23 marca 2006 r., IV CSK 115/05, Lex nr 182902). Decydujący jest tu argument, że rygory i sankcje procesowe ustanawiane są nie tylko dla ochrony konkretnych uprawnień i interesów stron, lecz ich przestrzeganie ma wydźwięk ogólny - służy zarówno interesom stron, jak i interesowi wymiaru sprawiedliwości (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07). W konsekwencji, dla konieczności rozważenia z urzędu nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji bez znaczenia jest okoliczność, która ze stron wniosła skargę kasacyjną. Rozważenie tej kwestii następuje bowiem niezależnie od tego, interesów której strony dotknęły skutki związane z nieważnością postępowania (zob. wyrok SN z dnia 11 grudnia 2006 r., I PK 124/06, OSNP 2008, nr 3-4, poz. 27 oraz postanowienie SN z dnia 27 lutego 1997 r., III CKN 6/97, Lex nr 78446). To stanowisko Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy w pełni podziela i aprobuje. To samo bowiem dotyczy postępowania wywołanego na skutek apelacji.

W świetle powyższego należało uznać, że postępowanie przed Sądem Rejonowym, począwszy od posiedzenia z dnia 12 października 2012 r. dotknięte było nieważnością postępowania przewidzianą w art. 379 pkt 5 k.p.c., co skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku, zniesienia postępowania toczącego się w warunkach nieważności i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Z uwagi na stwierdzoną nieważność postępowania i wynikające z tego konsekwencje w postaci zniesienia w części postępowania, Sąd Okręgowy odstąpił od badania zasadności pozostałych zarzutów podniesionych w apelacji.

Z tych wszystkich powodów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.